

En mästare checkar ut

Han ser helst att ingen annan använder hans verktyg. Men som nybliven pensionär behöver stensemästaren Roger Larsson inte längre oroa sig för det.

- Jag fick vara med när hantverket peakade. Det här är i dag närmast ett tekniskt yrke, och tekniken kommer även att styra den framtida nyrekryteringen, säger han.

TEXT **PETER WILLEBRAND** FOTO **NIKLAS JOHANSSON**

Roger Larsson under arbetet med kransarna till Konstakademien.

Att han skulle bli hantverkare av något slag var Roger Larsson tidigt övertygad om.
 – Min farfar var smed och ett tag funderade jag faktiskt på att bli klensmed, men utbildade mig till skötare i stället, innan jag började med verkstadsjobb.

Han arbetade som CNC-svarvare på en mekanisk verkstad när krisen i början av 90-talet gjorde honom arbetslös och han tog steget över till att börja jobba på Borghamns Stenförädling.

– Mats-Ola (Ericsson, företagets vd, reds. anm.) är min sväger och jag hade redan mellan skiften på verkstaden hoppat in och hjälpt till med produktionen. Det var alltså ingen större omställning för mig att gå över på heltid.

De första åren stod Roger Larsson oftast vid kantslipen.

– Jag upptäckte ganska snabbt att jag hade en viss fallenhet för att forma stenbitar, något som också har varit min grej under karriären, säger han.

– Min svärfar Ola, som var med och grundade firman, lärde mig att malla och tänka tredimensionellt, så jag kan se en bild av slutresultatet framför mig medan arbetet pågår.

Med större utmaningar kom den förmågan att sättas på prov.

– När vi i slutet av 90-talet fick uppdraget att jobba med restaureringar av Nordiska museet började ett nytt kapitel. Det var ett jobb som då innebar mycket manuellt mätande. Jag fick till exempel hugga kapitäl efter mallar. Många arbeten var väldigt komplicerade, och vi utförde dem i verkstaden i Borghamn.

I samma veva bestämde sig Roger och Mats-Ola för att gå en mästarutbildning. Båda två blev så småningom också en del av den lilla exklusiva skara i Sverige som kan kalla sig stenhuggare, en tradition som Mats-Olas son Tim nyligen fört vidare.

– Men jag går inte omkring och kallar mig stenhuggare. När folk frågar vad jag jobbar med svarar jag "stenhuggare" kort och gott. Vill de ha något exempel på vad jag har arbetat med brukar jag nämna Linköpings domkyrka, säger Roger Larsson.

Många är nyfikna och vill veta mer om vad stenhuggare sysslar med till vardags. Roger brukar då peka ut exempel på fasader, utsmyckningar och andra typiska stenarbeten som omger oss, utan att de flesta tänker på det.

– Mina barn har sedan länge tröttnat på att höra om alla stenarbeten när vi är ute och går.

”När jag började hade vi en skärmaskin och en hyvel, allt det andra utfördes med handverktyg. Det krävdes ofta unika lösningar för varje uppdrag.”

Gemene man har också svårt att förstå hur mycket arbete som kan ligga bakom minsta detalj.

– När jag började på Borghamns hade vi en skärmaskin och en hyvel, allt det andra utfördes med handverktyg. Det krävdes ofta unika lösningar för varje uppdrag.

Ett av de roligaste uppdragen i karriären var restaureringen av Konstakademiens fasader i Stockholm. Där ställdes kraven på hantverkskunnande på sin spets. När restaureringen skulle inledas hittades 120 år gamla gipsförlagor av fasadens dekorativa element i akademiens källare.

– Jag fick hugga allt för hand efter förlagorna, bland annat en krans med ekblad och en med akantusblad. Det var första gången som jag högg i kalksten från Gotland och det blev väldigt tydligt för mig att den betedde sig på ett annat sätt än den kalksten från Borghamn som jag var van att jobba med. Varje stensort har sina egenskaper.

Exemplet Konstakademien understryker att tekniken inte kan ersätta allt handarbete.

– Alla stenarbeten innehåller något moment av handhuggning, även när tekniken gjort sitt. Du måste också kunna "läsa stenen" för att bedöma dess kvalitet och veta hur den ska bearbetas. Den kunskapen får du bara genom erfarenhet.

Men han är inte en "teknikskeptiker", betonar Roger Larsson.

Pensionären Roger Larsson tänker spela golf och segla. Men han är redo att hoppa in och hjälpa till i stenhuggeriet när det behövs.

– Det finns ingen anledning för mig att hålla på två veckor med något som en maskin klarar på en vecka. Det handlar om tid, pengar och att arbeta med rätt saker.

Det är ett fysiskt arbete att vara stenhuggare, och det kräver sin tribut.

– Visst kan det kännas i rygg, nacke och armbågar men jag är tacksam och ödmjuk för att jag i dag är så pigg som jag ändå är, säger Roger Larsson.

– Vi har varit väldigt noga med både föreskrifter och arbetsbeskrivningar på firman. Varför slita ut kroppen på sådant som till exempel en enkel lyftanordning fixar? Jag jobbar alltid med block och talja.

Alla fingrar har han också kvar.

– För några år sedan tog hyveln en bit av en fingertopp, men annars har jag klarat mig bra, säger Roger Larsson.

På firman är han känd för att ha notorisk koll på sina verktyg.

– Det handlar inte minst om den personliga känslan. Två huggare slipar inte sina verktyg likadant, säger han.

Under de drygt 30 år som han har arbetat som stenhuggare har han fått uppleva hur intresset för svensk natursten har skjutit i höjden.

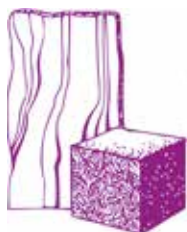
– Det har varit en otrolig utveckling. Efterfrågan på svensk sten är enorm. När jag började var det vanligt med importerad, men i dag har vi i praktiken bara svensk sten i lager.

Som pensionär tänker Roger Larsson ägna tid åt att spela golf och segla med ett jämnårigt kompisgäng.

– Men jag räknar med att hoppa in frilansa ibland när det behövs.

Han får ofta frågan om han tänker börja hugga efter eget huvud nu, och få utlopp för sin kreativa förmåga.

– Jag har inga sådana planer. Jag tycker att jag fått utlopp för min kreativitet i arbetet. Jag har varit lika stolt över detaljen i bänkskivan som gör kunden extra glad som restaureringarna i våra kulturhistoriska byggnader. ■

MARMOR & GRANIT

marmorgranit.se 044-21 34 40

Sedan 1943

Vi hjälper till med

de avancerade detaljerna i alla stenmaterial

Granit, diabas, sandsten, kalksten, marmor, skiffer, komposit

Små och stora stendetaljer
3D-skanning, datormodulering

Utfräsning av fönster till Arlövs kapell.